

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ระบบคุณค่าของเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม
ผู้เขียน	นายเกรียงศักดิ์ ถาดง
ปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ดวงสา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบคุณค่าของเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ เกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ในตำบลบุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 ราย ซึ่งทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสมมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ของเกษตรกร การบันทึกสนาม การบันทึกเสียง และการถ่ายภาพ ข้อมูลที่รวบรวมได้ นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอโดยการบรรยาย ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

เกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 6 ราย และเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ๑ จำนวน 4 ราย เกษตรกรทั้งหมดทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ในลักษณะเดียวกัน คือ มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ตั้งแต่ 2 กิจกรรมขึ้นไป เช่น การทำนา การปลูกถั่วเหลือง การปลูกไม้ผล หรือพืชไร่ พืชสวน เลี้ยงสัตว์ มีแหล่งน้ำ และที่อยู่อาศัยในไร่นา

ระบบคุณค่าของเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ทั้ง 10 ราย มีหลายด้าน และมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. ด้านการใช้แรงงานตนเอง และสมาชิกในครอบครัว เกษตรกรให้คุณค่าต่อการใช้แรงงานตนเอง และสมาชิกในครอบครัว ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสมเป็นหลัก ในฐานะเจ้าของการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

2. ด้านการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก การทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม เกษตรกรเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการบริโภค เมื่อผลผลิตเหลือจึงนำออกจำหน่าย เพื่อเพิ่มรายได้

3. ด้านการมีรายได้เพิ่มขึ้น เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายพืชผลเป็นรายปี รายได้ที่เป็นช่วงระยะเวลา และรายได้ที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูการ ซึ่งเป็นรายได้ขั้นพื้นฐาน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของเกษตรกร เกษตรกรต้องเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ในการประยุกต์กิจกรรมในไร่นา เพื่อลดค่าใช้จ่ายให้มากที่สุด คือ การใช้แรงงานตนเอง และสมาชิกในครอบครัว แทนการจ้างแรงงาน และให้ความสำคัญกับอาชีพเสริมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ ระหว่างรอผลผลิตในไร่นาสวนผสม

4. ด้านทุน เกษตรกรให้ความสำคัญกับทุนใน 2 รูปแบบ คือทุนที่เป็นเงินสด รวมถึงปุ๋ยเคมี ฮอร์โมน และยาฆ่าแมลง ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มผลผลิตในไร่นาสวนผสม ทุนนี้เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ และทุนที่ไม่ใช่เงินสด ได้แก่ การใช้แรงงานตนเองและสมาชิกในครอบครัว และการใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์ เป็นทุนที่เกษตรกรควบคุมได้ เกษตรกรจึงพยายามลดต้นทุนที่เป็นเงินสด เพื่อลดรายจ่าย ทุนทั้งสองรูปแบบมีการใช้ร่วมกันอยู่เสมอ

5. ด้านการเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติ เกษตรกรได้เรียนรู้ทั้งทางตรง และทางอ้อมเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ การทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสมจากหน่วยงาน เพื่อนเกษตรกร การสนับสนุนด้านทุนของหน่วยงาน และการลงมือปฏิบัติ การจัดการกิจกรรม และปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้สามารถดำเนินการทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสมได้ เกษตรกรได้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน นำมาปฏิบัติ ทำให้สามารถผสมผสานหลักการ และวิธีการทำไร่นาสวนผสมให้สอดคล้องกับประสบการณ์ และความต้องการของตนเอง

6. ด้านการใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์ เกษตรกรให้คุณค่าในการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด คือ นำทรัพยากรที่เหลือใช้มาก่อนให้เกิดประโยชน์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการผลิตบางส่วน

Thesis Title	Value System of Farmers Practicing Poly-Culture Agriculture
Author	Mr. Kriangsak Tadong
Degree	Master of Education (Nonformal Education)
Thesis Advisor	Asst.Prof.Dr.Dusit Duangsa

ABSTRACT

The objective of this qualitative research was to study the value system of farmers practicing poly-culture agriculture. The key informants of this research were 10 farmers, who have been practicing the poly-culture agriculture for more than 5 years in Yuwa sub-district, Sanpatong district, Chiang Mai province. The data were collected by the use of participant observations of the farmers' activities, formal and informal interviews, note takings, recording and photograph takings. The collected data were examined, then, identified according to the issues and grouped for further analyses according to the research objective.

The research results were as follows.

The farmers, of whom six joint the poly-culture agriculture project and four did not do, had similar activities. Their activities were related to paddy fields, beans, orchards, horticulture, animal husbandry, and taking care of water sources and accommodations within their paddy fields.

The value system of ten poly-culture agriculture farmers consisted of various interrelated aspects as follows.

1. The self-employment aspect was concerned with the use of the farmer own and their cousins' labors in conducting the poly-culture agriculture farming principally as the product owners. The main purposes were to reduce the production cost and increase their family income.

2. The farmers focused on poly-culture agriculture farming principally for their family consumption within their households. That was to reduce their expenditure for consumption, but whenever their products were over supplied they would sell them in the public for income generation.

3. The farmers had their income increased from the farming product sale annually. The income, which occurred seasonally and periodically, was a fundamental income affecting the farmers' ways of living. They had to learn about how to apply the farming activities in their daily life for reducing their expenditure as much as possible. For example, they used their own and the family members' labors in stead of employing other people, and gave high priority to their supplementary occupation for income generating while waiting for their poly-culture agriculture farming products.

4. The farmers gave an importance to their capitals in 2 patterns. Those were cash, chemical fertilizer, hormones, and insecticide that affected the increase of the poly-culture agriculture farming products. Those capitals were uncontrollable. Another kind of capitals were such as their own and family members' labors, and the remaining resources from their paddy fields. Those were the controllable capitals. They tried to reduce the use of investment capitals in form of cash in order to decrease their expenditure. Those two types of capitals were always used together in their production.

5. The farmers' learning and practice in poly-culture agriculture farming were created directly and indirectly from their agriculturalists and other agencies. With the agencies' financial supports, their practical works, activities and problems, the farmers could conduct their poly-culture agriculture farming. They made use of their knowledge acquired from trainings and practices in a formulation of their poly-culture agriculture farming principle. Such formulation related to their experiences and needs.

6. The farmers made use of their remaining resources available in their farms and paddy fields in order to reduce some of their expenditure for production.